

Masarykova Univerzita Ekonomicko-správní fakulta

Management II Přírodní kapitalismus

Kozub, Michal, 99579
Notovný, Petr, 100049
Štefánik, Viliam, 99708

Podnikové hospodářství
7.semestr

Přírodní kapitalismus

„Lidstvo dosáhlo ve svých dějinách bodu, kdy musí přehodnotit, kam jde a jak se tam dostane. Za posledních 350 let lidé budovali své naděje a sny na představě neomezeného ekonomického bohatství“.

W.E. aj.G. Stead

Podle amerického sociologa a publicisty Alvina Tofflera se vývoj lidské společnosti uskutečňuje ve vlnách. Střídání jedné vývojové vlny za druhou je doprovázeno bouřlivými událostmi a dějinnými turbulencemi. Podle jeho slov stojíme právě na prahu další, v pořadí třetí vývojové vlny. Toto způsobí, že dekády stojící bezprostředně před námi, budou velice rušným obdobím změny, plné rušných událostí a zvratů. Veškeré probíhající změny přispívají k obrovské přeměně našeho způsobu života, práce a myšlení.

Otázkou zůstává, jaká bude společnost, která se postupně vykrystalizuje v třetí postindustriální vlně. Ve snaze částečně zodpovědět tuto složitou otázku přicházíme s referátem, pojednávajícím o možné budoucí přeměně současného hospodářství - založeného na tradičním industriálním schématu, pracujícím s velkou neefektivitou, čerpající omezené přírodní zdroje a produkující velké množství odpadů - v hospodářství, které bude založeno na efektivnějším využívání zdrojů a prosperujícím v kooperaci s ochranou životního prostředí.

Přírodní kapitalismus je nový typ industrialismu, který se od standardního průmyslového systému dneška liší ve své filosofii, cílech a základních procesech. Od dnešního stavu, kdy roste počet obyvatel ve světě a klesá množství neobnovitelných zdrojů je potřeba přejít k ekonomice, která bude mnohem efektivnější především ve využívání materiálů a energie. Když se tyto nezbytné změny provedou vhodným způsobem, mohou podpořit ekonomickou účinnost, ekologickou ochranu a sociální spravedlnost.

Tím co začíná omezovat náš rozvoj, nejsou jen zásoby ropy ani mědi, ale život sám. Trvalý pokrok není dnes omezován počtem rybářských lodí, ale klesajícím počtem ryb; nikoli výkonností čerpadel, ale vypleněním podzemních zásob vody; ne počtem motorových pil, ale mizením pralesů... Důležité jsou nejenom suroviny, které příroda poskytuje, jako třeba dřevo, ryby, potrava, ale především **služby**, které nám poskytuje. Tyto služby, jako je tvorba a čištění vzduchu, pitné vody, regenerace moří, zpracování přírodního i průmyslového odpadu, jsou pro nás a naši prosperitu mnohem větším a kritičtějším faktorem než neobnovitelné zdroje samotné.

Kapitalismus, jak se nyní praktikuje, je finančně ziskový, avšak do budoucna dlouhodobě neudržitelný. To, čemu by se mohlo říkat „průmyslový kapitalismus“, není zcela ve shodě s jeho vlastními účetními zásadami. Likviduje totiž svůj kapitál a nazývá ho příjmem. Odmítá připsat jakoukoliv hodnotu největším zásobám kapitálu, které využívá - přírodním zdrojům, živým systémům i sociálně kulturním systémům, jež jsou základem lidského kapitálu. Jednoduše řečeno, účetnictví nezohledňuje cenu přírodního kapitálu, která je však obrovská.

Není jednoduché přiřadit hodnotu tak těžko zaúčtovatelným formám kapitálu jako je právě přírodní kapitál. Je však zjevné, že chování jako kdyby přírodní kapital neměl žádnou hodnotu, nás přivedlo na samý pokraj katastrofy.

Přírodní kapitalismus a možnost nového průmyslového systému se zakládají na velmi odlišném myšlenkovém modelu a souboru hodnot, než jaký má konvenční kapitalismus. V následujícím textu představíme **4 centrální strategie přírodního kapitalismu**, které jsou prostředkem umožňujícím zemím, firmám a místním společenstvím jednat tak, jako kdyby byly oceňovány všechny formy kapitálu. Jedná se o následující 4 strategie:

1. Radikální produktivita zdrojů
2. Biologické mimikry
3. Ekonomika služeb a toků
4. Investování do přírodního kapitálu

Radikální produktivita zdrojů

Vzrůstající produktivita zdrojů znamená dosahovat stejného množství užitku nebo práce z nějakého produktu nebo procesu při snížené spotřebě materiálu a energie. Empirické studie dokazují, že radikální zlepšení produktivity zdrojů jsou praktická a zároveň snižují náklady. Produktivita ale není pouhou úsporou zdrojů a peněz – může **zlepšovat i kvalitu života**. Odpad a hluk jsou příznaky neúčinnosti a vlastně představují peníze, které se vyhazují. Zmizí zcela určitě tak, jako zmizel koňský trus, který byl ještě v 19. století na ulicích Londýna a New Yorku.

Všechny případy ohromné neúčinnosti, jež způsobují degradaci prostředí, jsou ve skutečnosti takřka vždy nákladnější než opatření, která by tuto degradaci zastavila!

A právě proto je radikální zvýšení produktivity podstatnou podmínkou přírodního kapitalismu. Efektivní využívání zdrojů má totiž tři významné přínosy: zpomaluje plenění zdrojů na jednom konci hodnotového řetězce, snižuje znečištění na jeho druhém konci a dává základnu ke zvyšování světové zaměstnanosti a ke smysluplným povoláním.

Biologické mimikry

Pojmem „biologické mimikry“ se myslí napodobování procesů, které příroda dělá dokonaleji a s nižšími náklady než to dokáže člověk se svojí technikou. Jde především o snižování toku materiálních odpadů – a nejlépe vyloučení samého pojmu „odpad“ tím, že přeprogramujeme průmyslové systémy v biologickém duchu, takže se změnění podstaty průmyslových procesů a materiálů, bude umožněno trvalé znovuvyužívání materiálů v kontinuálních uzavřených cyklech a mnohdy se vyloučí i toxicita.

Ve fázi pozdní dospělosti je industriální společnost udržována při životě systémy, které vyžadují obrovské teplo a tlak, jsou závislé na petrochemii a náročné na materiály a vyžadují mohutné toky toxických a nebezpečných chemikálií. I přes všechny restrukturalizační snahy je americká ekonomika, která je symbolem industriálního rozvoje ohromně neefektivní a odhaduje se, že pouze asi 6% z jejích obrovských materiálových toků nakonec skončí jako produkty.

Obchodní sféra přechází na nápodobu biologických a ekosystémových procesů a přírodních metod produkce a řízení při výrobě chemikálií, materiálů a součástek. Některé z nejzajímavějších inovací vznikly na základě napodobování technik, jakými příroda při tělesné teplotě, pod nízkým tlakem a s použitím sluneční energie vytváří produkty soupeřící se vším, co vyrábí člověk. Tak například pavouci produkují ze strávených cvrčků a much hedvábí, které je silné jako polyamid kevlar, ale je mnohem pevnější, aniž kvůli tomu potřebují vařit kyselinu sírovou a používat vysokoteplotních lisů. Některé druhy škeblí vytvářejí vnitřní skořápku, která je dvakrát pevnější, než naše nejlepší keramika, přitom mají k dispozici pouze mořskou vodu. Podobné možnosti jsou i ve zdravotnictví, kdy různé druhy léků můžeme vyrábět namísto složitých chemických procesů, pěstováním enzymů.

Služby a toky

Podstata je v tom, že místo ekonomiky, ve které se vyrábí a prodává zboží nastoupí ekonomika služeb, ve které spotřebitelé budou získávat služby formou leasingu nebo zapůjčení zboží a nikoli jeho zakoupením. Výrobci se přestávají pojmát jako prodejci produktů a místo toho se stávají poskytovateli služeb, kteří přinášejí trvanlivé a trvale zlepšovatelné produkty. Jejich cílem je místo přístrojů prodávat výsledky.

Tento systém je možno demonstrovat na jednoduchém příkladu. Spotřebitel místo aby si koupil pračku, mohl by platit měsíční poplatek za službu – za vyprání prádla. Pračka by mohla mít počítadlo a výrobce by ji v pravidelném režimu udržoval. Pokud by pračka přestala poskytovat tuto specifickou službu, výrobce by byl zodpovědný za to, že ji vymění nebo opraví bez jakýchkoli dalších nákladů pro spotřebitele, protože by tato pračka zůstávala ve vlastnictví výrobce. Tento koncept se dá postupně uplatnit na počítače, automobily, ledničky a takřka všechny další předměty dlouhodobé spotřeby. Pokud se výrobek nedá recyklovat, potom výrobce nese veškeré náklady spojené s jeho likvidací.

V ekonomice služeb je výrobek prostředkem, nikoliv cílem. Když výrobce uskutečňuje leasing a navazující údržbu výrobku, pak to znamená, že výrobek zůstává aktivem. Minimalizace spotřeby materiálu, maximalizace trvanlivosti výrobku a zvýšená snadnost údržby nejen že přispívají k dobrému pocitu zákazníka a jsou hodnotou, ale také ochraňují výrobcovu investici, a tudíž i jeho finanční kalkulaci. Jak výrobci, tak i zákazníci mají tedy důvody pro trvalé zlepšování produktivity zdrojů, což má za následek ochranu ekosystémů. Poskytovatelé služeb by tak získali ekonomický podnět k tomu, aby udržovali svá aktiva v produktivním stavu co možná nejdéle, místo aby je – ve snaze prodat výrobky nahrazující ty opotřeбенé – předčasně vyřazovali.

Investování do přírodního kapitálu

Jde o reinvestice do udržitelných, obnovujících se a zvyšujících se zásob přírodního kapitálu (obnova lesů, ochrana ekosystémů, rekultivace, čištění řek a moří,...), aby biosféra mohla produkovat mnohem více ekosystémových služeb a přírodních zdrojů.

Závěr

Společnosti potřebují, aby se shodly na určitých cílech, které budou podporovat společenský blahobyt, avšak nebudou preferovat specifické systémy hodnot ani přesvědčení. Přírodní kapitalismus však ve své podstatě může být považován spíše za prostředek, nežli cíl - čeho chce dosáhnout totiž není jen určitý sociální výsledek, ale spíše široká varieta řešení problémů. Ideově není ani konzervativní ani liberální, avšak obě tyto polohy oslovuje. Ať už se tedy vize různých stran nebo frakcí hlásí k čemukoliv, společnost může usilovat o produktivitu zdrojů již nyní, aniž musí čekat na to, jak se vyřeší spor mezi jednotlivými politikami.

Mezi ekonomickou a ekologickou podporou života není žádný reálný předěl!

Použitá literatura

Blažek, Ladislav *MANAGEMENT II Průvodce studiem*. Brno: 2006

HAWKEN, Paul, LOVINS, Amory, HUNTER LOVINSOVÁ, L. *Přírodní kapitalismus : jak se rodí další průmyslová revoluce*. Praha : Mladá Fronta, 2003.

TOFFLER, Alvin *The Third Wave*. New York: 1980